

Decree In nomine Domini – papal version (Latin text)

In nomine Domini Dei salvatoris nostri Iesu Christi. Ab anno incarnatione eius MLVIII, mense Aprili, indictione XII, propositis sacrosanctis euuangelis, praesidente quoque reverentissimo ac beatissimo Nicolao apostolico papa, in basilica Lateranensis patriarchii, quae cognominatur Constantiniana, considentibus etiam reverentissimis archiepiscopis, episcopis, abbatibus seu venerabilibus presbyteris atque diaconibus, idem venerabilis pontifex, auctoritate apostolica decernens, de electione summi pontificis inquit:

„Novit beatitudo vestra, dilectissimi fratres et coepiscopi, inferiora quoque membra non latuit, defuncto pia memoriae domno Stephano decessore nostro, haec apostolica sedes, cui Deo auctore deservio, quot adversa pertulerit, quot denique per simoniaca haeresis trapezitas malleis crebrisque tusionibus subiacuerit, adeo ut columna Dei viventis iamiam paene videretur nutare et sagena summi piscatoris procellis intumescens cogere in naufragii profunda submergi.

Unde, si placet fraternitati vestrae, debemus auxiliante Deo futuris casibus prudenter occurrere et aecclesiastico statui, ne rediviva, quod absit, mala praevalcant, in posterum praevidere. Quapropter instructi praedecessorum nostrorum aliorumque sanctorum patrum auctoritate decernimus atque statuimus, ut obeunte huius Romanae universalis aecclesiae pontifice inprimis cardinales episcopi diligentissima simul consideratione tractantes, mox sibi clericos cardinales adhibeant, sicque reliquus clerus et populus ad consensum nove electionis accedant, ut, nimirum ne venalitatis morbus qualibet occasione subripiat, religiosi viri praeduces sint in promovendi pontificis electione, reliqui autem sequaces.

Et certe rectus atque legitimus hic electionis ordo perpenditur, si perspectis diversorum patrum regulis sive gestis, etiam illa beati praedecessoris Leonis sententia recolatur: «Nulla», inquit, «ratio sinit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a comprovincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati». Quia vero sedes apostolica cunctis in orbe terrarum praefertur aecclesiis atque ideo super se metropolitanum habere non potest, cardinales episcopi proculdubio metropolitani vice funguntur, qui videlicet electum antistitem ad apostolici culminis apicem provehunt. Eligant autem de ipsius aecclesiae gremio, si repperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia assumatur, salvo debito honore et reverentia dilecti filii

nostri Henrici, qui inpraesentiarum rex habetur et futurus imperator Deo concedente speratur, sicut iam sibi concessimus et successoribus illius, qui ab hac apostolica sede personaliter hoc ius impetraverint.

Quod si pravorum atque iniquorum hominum ita perversitas invaluerit, ut pura, sincera atque gratuita electio fieri in urbe non possit, cardinales episcopi cum religiosis clericis catholicisque laicis, licet paucis, ius potestatis obtineant eligere apostolicae sedis pontificem, ubi congruentius iudicaverint. Plane postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas vel qualiscumque hominum conatus malignitatis studio restiterit, ut is, qui electus est in apostolica sede iuxta consuetudinem intronizari non valeat, electus tamen sicut papa auctoritatem obtineat regendi sanctam Romanam aecclesiam et disponendi omnes facultates illius, quod beatum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognoscimus.

Quod si quis contra hoc nostrum decretum, synodali sententia promulgatum per seditionem vel praesumptionem aut quodlibet ingenium electus aut etiam ordinatus seu intronizatus fuerit, auctoritate divina et sanctorum apostolorum Petri et Pauli perpetuo anathemate cum suis auctoribus, factoribus, sequacibus, a liminibus sanctae Dei ecclesiae separatus subiciatur, sicut antichristus et invasor atque destructor totius christianitatis, nec aliqua super hoc audientia aliquando ei reservetur, sed ab omni aecclesiastico gradu, in quocumque prius fuerat, sine retractatione deponatur. Cui quisquis adhererit vel qualemcumque tanquam pontifici reverentiam exhibuerit aut in aliquo illum defendere praesumpserit, pari sententiae sit mancipatus. Quisquis autem huius nostrae decretalis sententiae temerator extiterit et Romanam aecclesiam sua praesumptione confundere et perturbare contra hoc statutum temptaverit, perpetuo anathemate atque excommunicatione damnetur et cum impiis, qui non resurgent in iudicio reputetur. Omnipotentis scilicet Dei patris et filii et spiritus sancti contra se iram sentiat et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, quorum praesumit confundere aecclesiam, in hac vita et in futura furorem reperiatur. Fiat habitatio eius deserta et in tabernaculo eius non sit qui inhabitet. Fiant filii eius orphani et uxor eius vidua. Commotus amoveatur ipse atque eius filii et mendicent et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur foenerator omnem substantiam eius et diripiant alieni omnes labores eius. Orbis terrarum pugnet contra eum et cuncta elementa sint ei contraria, et omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant et in hac vita super eum apertam vindictam ostendant. Observatores autem huius nostri decreti Dei omnipotentis gratia

protegat et auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli ab omnibu peccatorum vinculis absolvat.“

Das Papstwahldekret von 1059. Echte Fassung, in: Jasper, Detlef. *Das Pastwahldekret von 1059: Überlieferung und Textgestalt*. Sigmaringen: Thorbecke, 1986, pp. 98-109.

Decree In nomine Domini – imperial version (Latin text)

In nomine Domini Dei salvatoris nostri Iesu Christi. Ab anno incarnatione eius MLVIII, mense Aprili, indictione XII, propositis sacrosanctis evangeliis, praesidente quoque reverentissimo ac beatissimo Nicolao apostolico papa, in basilica Lateranensis patriarchii, que agnominatur Constantiniana, consedentibus etiam reverentissimis archiepiscopis et episcopis, abbatibus seu venerabilibus presbyteris atque diaconibus, idem venerabilis pontifex, auctoritate apostolica decernens, de electione summi pontificis inquit:

„Novit beatitudo vestra, dilectissimi fratres et coepiscopi, inferiora quoque Christi membra non latuit, defuncto pie memoriae domno Stephano decessore nostro, hec apostolica sedes, cui Deo auctore deservio, quot adversa pertulerit, quot denique per simoniace haeresis trapezitas malleis crebrisque tusionibus subiacuerit, adeo ut columpna Dei viventis iam pene videretur concussa nutare et sagena summi piscatoris procellis intumescentibus cogeretur in naufragii profunda submergi.

Unde, si placet fraternitati vestrae, debemus auxiliante Deo futuris casibus prudenter occurrere et ecclesiastico statui, ne rediviva, quod absit, mala praevalcant, in posterum praevidere. Quapropter instructi praedecessorum nostrorum aliorumque sanctorum patrum auctoritate decernimus atque statuimus, ut obeunte huius Romanae universalis ecclesiae pontifice inprimis cardinales diligentissima simul consideratione tractantes, salvo debito honore et reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui inpraesentiarum rex habetur et futurus imperator Deo concedente speratur, sicut iam sibi mediante eius nuntio Longobardiae cancellario W. concessimus, et successorum illius, qui ab hac apostolica sede personaliter hoc ius impetraverint, ad consensum novae electionis accedant. Ut, nimirum ne venalitatis morbus qualibet occasione subripiat, religiosi viri

cum serenissimo filio nostro rege H. praeduces sint in promovendi pontificis electione, reliqui autem sequaces.

Eligant autem de ipsius aecclesiae gremio, si repperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia assumatur. Quod si pravorum atque iniquorum hominum ita perversitas invaluerit, ut pura, sincera atque gratuita electio fieri in urbe non possit, licet pauci sint, ius potestatis obtineant eligere apostolicae sedis pontificem, ubi cum invictissimo rege congruentius iudicaverint. Plane postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas vel qualiscumque hominum conatus malignitatis studio restiterit, ut is, qui electus est in apostolica sedem iuxta consuetudinem inthronizari non valeat, electus tamen sicut papa auctoritatem obtineat regendi sanctam Romanam aecclesiam et disponendi omnes facultates illius, quod beatum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognoscimus.

Quod si quis contra hoc nostrum decretum, synodali sententia promulgatum, per seditionem vel praesumptionem aut quodlibet ingenium electus aut etiam ordinatus seu intronizatus fuerit, non papa sed sathanas, non apostolicus sed apostaticus ab omnibus habeatur et teneatur. Et auctoritate divina et sanctorum apostolorum Petri et Pauli perpetuo anathemate cum suis auctoribus, fautoribus et sequacibus, a liminibus sanctae ecclesiae separatus subiciatur, sicut antichristus et invasor atque, destructor totius christianitatis, nec aliqua super hoc audientia aliquando ei reservetur, sed ab omni ecclesiastico gradu, in quocumque prius fuerat, sine retractatione deponatur. Cui quisquis adhererit vel qualemcumque tanquam pontifici reverentiam exhibuerit aut in aliquo illum defendere praesumpserit, pari sententiae sit mancipatus. Quisquis autem huius nostre decretalis sententiae temerator extiterit et Romanam ecclesiam sua praesumptione confundere et perturbare contra hoc statutum temptaverit, perpetuo anathemate atque excommunicatione dampnetur et cum impiis, qui non resurgunt in iudicio reputetur. Omnipotentis scilicet Dei patris et filii et spiritus sancti contra se iram sentiat et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, quorum praesumit confundere ecclesiam, in hac vita et in futura furorem repperiat. Fiat habitatio eius deserta et in tabernaculo eius non sit qui inhabitet. Fiant filii eius orphani et uxor eius vidua. Commotus amoveatur ipse atque eius filii et mendicent et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omnem substantiam eius et diripiant alieni omnes labores eius. Orbis terrarum pugnet contra eum et cuncta elementa sint ei contraria, et omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant et in hac vita super eum apertam

vindictam ostendant. Observatores autem huius nostri decreti Dei omnipotentis gratia protegat et auctoritate beatorum principum apostolorum Petri et Pauli ab omnibus peccatorum vinculis absolvat.“